

Fra Osen-møtet 7.4.15 Kommunereform – Hva er det vi ikke forstår ?

Et møte hvor Osen kommunes ordfører inviterte landets ordførere og rådmenn, sentrale politikere, forskere og utredere til debatt

Morten Øgård, kommuneforvaltn.forsker/professor v/UiA

Betyr størrelse noe?

1. Utfordringsbildet for kommunene

- A. Det økonomiske og styringsmessige (politiske)
- B. Det legitimitetsmessige (representative)
Knyttet til innbyggerne; Vedr strategier som brukes for å håndtere press mot kommunene, f.eks sammenslåing, organisasjonsendringer sentralt, regionalt; f.eks NAV, sykehusreform osv...

2. Refleksjoner

Hva menes egentlig med størrelsesperspektivet?

Råder det en form for gigantomani? Og i så fall; hvor kommer dette fra?

Økende størrelse fører til sterkere horisontal og vertikal spesialisering, dvs. flere hierarkiske nivå = økt avstand mellom de styrende og de som blir styrt

Økende størrelse fører til økt formalisering, dvs. regler og retn.linjer = mindre personlig kontakt til brukere/klienter

Økende størrelse fører til økt administrasjon, dvs økt makt til det profesjonelle byråkratiet

Økende størrelse fører til økt fremmedgjøring, dvs. økt følelse av avstand og reduserte påvirkningsmuligheter

Nærmere 70% av alle sammenslåinger mislykkes.

Utfordringene spores veldig ofte tilbake til altfor optimistiske anslag omkring effekter.

Manglende forståelse av hva sammenslåinger faktisk koster samt kulturelle utfordringer.

Fusjoner/sammenslåinger ofte et resultat mer av individuelle ønsker og makt, enn faktiske behov.

Svært vanskelig og meget krevende å slå sammen /endre organisasjoner gjennom målrettede reformer.

Størrelse = byråkrati = økte transaksjonskostnader (O. Williamson, Berkeley, nobelprisvinner) (Forenklet forstått slik; dess større serviceenheter, dess mer byråkrati, dess flere driftsutgifter...)

Undersøkelser/forskning fra Finland:

- Man kan ikke definere en optimal størrelse
- Kommunens størrelse (areal, befolkn) og serviceenhetens størrelse to ulike saker
- Kommunene er ulike og deres problemer varierer
- En kommunereform gir ofte ingen synlige besparelser

- Reformens fordeler oppstår på lang sikt og sammenslåingsfasen skaper fusjonskostnader
- Ved reformer endres demokratiet og bristen på demokrati endrer form
- Likeartede kommuner kan følge ulike utviklingsveger
- Personalet er en avgjørende ressurs i kommunen både i den daglige virksomheten og ved reformer
- Virksomheten kan utvikles også uten kommunesammenslåinger
- Statlige myndigheters retn.linjer er sprikende/forskjellige: Det er riktig å bygge bruer mellom departementer og regjeringsprogram

Dette er tøft – vanskelig!

Innbyggernes innsikt og påvirkningsevne reduseres betydelig ved økende størrelse på organisasjoner, men det er penger å tjene på administrasjon dvs toppadministrasjonens tjenester ift samlede utgifter... dog ikke all verden... (1% av 10% - ca 1 promille av samlede utg..)

Konklusjoner

Valgfriheten reduseres

Den demokratiske innflytelse reduseres

Servicegraden reduseres
